

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 9461/2023
21.12.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића, Мирјане Андријашевић, Весне Мастсиловић и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиле АА из села ..., Општина ..., чији је пуномоћник Владица Петровић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Високи савет судства, Основни суд у Врању, коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Лесковцу, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гжрр 625/22 од 28.11.2022. године, у седници одржаној 21.12.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гжрр 625/22 од 28.11.2022. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Лесковцу Гжрр 625/22 од 28.11.2022. године и предмет **ВРАЊА** том суду, на поновно одлучивање о жалби тужене.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лесковцу Прр 684/21 од 10.02.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле па је тужена обавезана да јој на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Врању И 1470/08 (нови број И 722/18), исплати новчани износ од 674,90 евра, са домицилном каматом почев од 01.01.2007. године до 25.12.2012. године, а од 25.12.2012. године, са затезном каматом по стопи која се утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена, па до коначне исплате, све у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме банке у месту испуњења обавезе плаћају ову валуту на дан исплате, који ће се исплатити из буџетских средстава Републике Србије опредељених за рад судова. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужилци на име трошкова поступка исплати износ од 49.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Вишег суда у Лесковцу Гжрр 625/22 од 28.11.2022. године, преиначена је пресуда Основног суда у Лесковцу Прр 684/21 од 10.02.2022. године у

ставу првом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиље којим је тражила да се тужена обавезе да јој на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Врању И 1470/08 (нови број И 722/18) исплати новчани износ од 674,90 евра са домицилном каматом почев од 01.01.2007. године до 25.12.2012. године, а од 25.12.2012. године, са затезном каматом по стопи која се утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентих поена, до коначне исплате, све у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме банке у месту испуњења обавезе плаћају ову валуту на дан исплате, који ће се исплатити из буџетских средстава Републике Србије одређених за рад судова. Ставом другим изреке, преиначена је одлука о трошковима поступка садржана у ставу другом изреке исте пресуде, тако што је тужиља обавезана да на име трошкова целокупног поступка исплати туженој износ од 30.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиља је изјавила благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, на основу одредбе члана 404. Закона парничном поступку, ради уједначавања судске праксе.

Одредбом члана 404. став 1. Закона парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, у конкретном случају су испуњени услови прописани одредбом члана 404. став 1. Закона парничном поступку за одлучивање о ревизији тужиље, као изузетно дозвољеној, ради потребе уједначавања судске праксе о објективној одговорности Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року запосленима у предузећима са већинским уделом друштвеног, односно државног капитала.

Из тог разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 404. став 2. Закона парничном поступку.

Врховни суд је испитао правноснажну пресуду, применом одредбе члана 408. Закона парничном поступку и утврдио да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, по поднетом приговору тужиоца Основни суд у Врању је правноснажним и извршним решењем Р4И 320/19 од 25.07.2019. године усвојио приговор предлагача, овде тужиље и утврдио да је у предмету Основног суда у Врању И 1470/08 повређено право на суђење у разумном року. Након доношења

решења о извршењу и достављања на спровођење организацији за принудну наплату извршни суд није преузео ниједну процесну радњу на спровођењу извршења. Пуномоћник извршних поверилаца поднеском од 24.06.2016. године обавестио је суд да остаје код предлога за извршење и да извршење спроведе суд, а не извршитељ. Решењем Основног суда у Врању И 722/18 од 07.02.2019. године прекинут је поступак у овом предмету ради решавања претходног правног питања, те је одређено да ће се поступак наставити након правноснажног окончања поступка у предмету Привредног суда у Лесковцу Ст 27/18. Поднеском од 14.08.2019. године пуномоћник извршних поверилаца предложио је промену средства извршења, тако што би се уместо на начин одређен решењем о извршењу извршење спровело пописом, проценом и продајом ствари извршног дужника. Нема доказа да је извршни суд донео одлуку о наведеном предлогу. Извршни поступак у предмету Основног суда у Врању И 1470/08 није окончан, а извршење тужиле као извршног повериоца није спроведено и потраживање на основу извршне исправе неспорно није намирено.

Поступак је покренут на основу извршне исправе – правноснажне и извршне пресуде Општинског суда у Власотинцу П 237/07 од 10.12.2007. године којом је извршни дужник, као тужени у парничном поступку, обавезан да исплати минималне зараде.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиле усвојио и тужену обавезао да тужилци накнади имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року, са припадајућом каматом, у смислу одредбе члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, у вези одредбе члана 172. став 1. Закона о облигационим односима и одредбе члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у вези одредбе члана 58. Устава Републике Србије. Првостепени суд је закључио да је Република Србија објективно одговорна за неостваривање права из радног односа према дужницима који су били друштвена предузећа, с обзиром да су извршни поступци према тим дужницима вођени неделотворно и неадекватно, што је довело до тога да извршни поверилац, па и тужила, до данас нису наплатили потраживање из радног односа, које потраживање по својој природи и карактеру има егзистенцијални значај за тужилу.

Другостепени суд је преиначио пресуду првостепеног суда, тако што је тужбени захтев тужиле одбио јер је закључио да нема услова за објективну одговорност тужене за насталу имовинску штету тужиле пошто извршни дужник није у стечају, а у конкретном случају се ради о имовинској штети коју је тужила дужна да доказује у том смислу да је штета настала као последица дуготрајног трајања поступка судске заштите, односно да се имовинска штета може довести у узрочно-последичну везу са том повредом права, применом правила о адекватној узрочности, јер није сваки узрок довољан, већ само онај који је адекватно подобан да доведе до настанка имовинске штете.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је погрешно применио материјално право, а због тога нису цењени наводи жалбе тужене.

Одредбом члана 1. став 2. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ број 40/2015), прописано је да је сврха тог Закона да пружи судску заштиту права на суђење у разумном року и томе предупреди настајање поврде права на суђење у разумном року. На основу одредбе члана 31. став 1. истог Закона, странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у року од једне године од када је стекла право на правично задовољење. Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна, на основу одредбе члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Дакле, тужена је објективно одговорна за штету коју је тужила, као запослена у привредном друштву са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице претрпела тако што није наплатила своје новчано потраживање из радног односа, под условом да је правноснажним решењем утврђено да је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. У конкретном случају, утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужила је стекла право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања и поднела је тужбу за накнаду те штете. Свако новчано потраживање досуђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца, па неспровођење извршења судске одлуке којом је то потраживање досуђено представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено у члану 58. став 1. Устава Републике Србије. С тим у вези, битна чињеница за одговорност тужене је и структура капитала извршног дужника у тренутку настанка потраживања, односно да се ради о предузећу са већинским друштвеним, односно државним капиталом. Другостепени суд то није имао у виду при одлучивању побијаном пресудом, па због погрешне примене материјалног права нису цењени наводи жалбе тужене.

За одговорност државе за штету, по закључку Врховног касационог суда који је донет на седници Грађанског одељења одржаној 27.09.2019. године, а којим је допуњен закључак истог суда са седнице одржане дана 02.11.2018. године, неопходно је да је потраживање из радног односа настало према послодавцу док је он пословао средствима у друштвеној односно државној својини, те да су ова потраживања из радног односа остала ненамирена, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Одредбом члана 92. став 1. Закона о стечају („Службени гласник РС број 104/09...95/2018) прописано је да од отварања стечајног поступка не може против стечајног дужника, односно над његовом имовином одредити и спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења, осим извршења која се односе на обавезе стечајне масе и трошкова стечајног поступка. Ставом другим овог члана закона прописано је да се прекидају поступци из става 1. овог члана који у току.

Пресуда првостепеног суда заснована је на утврђењу да је повреда права на суђење у разумном року утврђена због дугог вођења извршног поступка, а да су у разлозима тог решења наведени разлози због којих још увек није окончан поступак стечаја. Изостало је утврђење и вредновање правног значаја чињеница када је настало и доспело потраживање тужиле из радног односа које јој је досуђено правноснажном

пресудом Основног суда у Власотинцу П 237/07 од 10.12.2007. године, из којих разлога је потраживање признато у страниј валути и која је структура тог потраживања, у чијој својини је био капитал послодавца тужиље у време настанка потраживања.

Из тих разлога, другостепена пресуда је укинута, а укинута је и решење о трошковима парничног поступка јер зависи од његовог исхода, у смислу одредбе члана 163. став 4. Закона парничном поступку.

У поновном поступку потребно је да другостепени суд имајући у виду примедбе из овог решења, цени наводе жалбе тужене и донесе нову и на закону засновану одлуку.

Из изнетих разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 416. став 2. Закона парничном поступку одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**